

Голові разової спеціалізованої вченої ради з
присудження ступеня доктора філософії у
Кам'янець-Подільському національному
університеті імені Івана Огієнка
доктору педагогічних наук, професору
Мирославі Світлані Петрівні

РЕЦЕНЗІЯ

**рецензента Михальської Світлани Анатоліївни,
доктора психологічних наук, доцента,
завідувача кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
на дисертацію Косовської Аліни Олексіївни
на тему: «Формування готовності корекційних педагогів до
командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами»,
подану на захист у разову спеціалізовану вчену раду в Кам'янець-
Подільському національному університеті імені Івана Огієнка на здобуття
ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за
спеціальністю 016 Спеціальна освіта**

Актуальність теми дисертаційної роботи А.О. Косовської зумовлена необхідністю формування готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами, оскільки навчання дітей з особливими освітніми потребами вимагає комплексного підходу, досягнення якого можливе лише в процесі спільної роботи команди психолого-педагогічного супроводу в різних закладах.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Автором досить чітко й логічно визначено об'єкт, предмет, мету дослідження, а також окреслено завдання. Для досягнення поставлених завдань у дисертаційному дослідженні доцільно використано теоретичні, емпіричні та статистичні методи наукового пізнання, що свідчить про належний рівень наукової підготовки дисертантки.

Перший розділ «Теоретико-методологічні засади забезпечення командної роботи у професійній діяльності корекційних педагогів для навчання дітей з особливими освітніми потребами» присвячено аналізу проблеми командної роботи у професійній діяльності корекційних педагогів. У даному розділі здійснено теоретичний аналіз вітчизняних та зарубіжних джерел з теми дослідження, визначено сутність та особливості командної роботи в професійній діяльності корекційного педагога. А.О. Косовська стверджує, що «командна робота», як компетентність професійної діяльності корекційного педагога характеризується як динамічне поєднання знань, вмінь і практичних навичок роботи в команді, ціннісних орієнтацій щодо командного підходу та особистісних якостей корекційного педагога як командного гравця. Цінним у межах даного розділу є сформульований зміст компетентності командної роботи, на основі якої обґрунтовано структуру готовності корекційних

педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами. Основними структурними елементами компетентності командної роботи виділено ціннісно-мотиваційний, змістовий, діяльнісний та особистісний компоненти.

У другому розділі «Дослідження рівня готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами» автором обґрунтовано описано методики дослідження рівня готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами, розроблено критерії, показники та рівні визначення готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами. А.О. Косовська за результатами проведеного констатувального дослідження встановила, що у більшості студентів закладів вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта та корекційних педагогів різних закладів для дітей з ООП спостерігається середній рівень сформованості готовності до командної роботи. Результати експериментального дослідження на першому етапі засвідчили необхідність розробки психолого-педагогічного забезпечення, спрямованого на формування у корекційних педагогів (майбутніх корекційних педагогів) готовності до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами.

У третьому розділі «Зміст та методи формування готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами» автор представляє методику формування готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами. Чітко визначені зміст та методи формування у корекційних педагогів (майбутніх корекційних педагогів) готовності до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами. Зокрема, А.О. Косовською розроблено, обґрунтовано та впроваджено програму навчальної дисципліни «Командна робота у професійній діяльності корекційного педагога», програму тренінгу «Формування командної взаємодії в процесі психологопедагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами». Результати формувального дослідження підтверджують доцільність та ефективність розробленого психолого-педагогічного забезпечення формування готовності корекційних педагогів до командної роботи.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що: вперше: сформульовано зміст компетентності командної роботи, на основі якої обґрунтовано структуру готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами; розроблено критерії, показники та рівні визначення готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами; обґрунтовано психолого-педагогічне забезпечення, спрямоване на формування готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами, в межах якого: для майбутніх корекційних педагогів розроблено робочу програму навчальної дисципліни «Командна робота у професійній діяльності корекційного педагога» та ділову гру «Командна робота – запорука успіху у навчанні дітей з ООП»; для корекційних педагогів

розроблено програму тренінгу «Формування командної взаємодії в процесі психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами». 26 поглиблено: наукові уявлення щодо: базових понять «команда» «командна робота», розмежування поняття «команда» від терміну «робоча група» та поняття «командна робота» від терміну «взаємодія»; уточнено: ознаки командної роботи, професійні аспекти діяльності корекційних педагогів у різних типах закладів для дітей з особливими освітніми потребами та структуру команди психолого-педагогічного супроводу для навчання дітей з особливими освітніми потребами; удосконалено: зміст і методи підготовки корекційних педагогів та майбутніх корекційних педагогів до командної роботи в межах їх професійної діяльності; подальшого розвитку набули психолого-педагогічні умови забезпечення формування готовності корекційних педагогів до командної роботи та оволодіння ними компетентності командної роботи.

Практичне значення одержаних результатів полягає: у розробці інструментарію для дослідження рівня готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами; у розробці та експериментальній апробації психолого-педагогічного забезпечення, спрямованого на формування готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами, зокрема: програми навчальної дисципліни «Командна робота у професійній діяльності корекційного педагога» та ділової гри «Командна робота – запорука успіху у навчанні дітей з ООП» для формування готовності майбутніх корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з ООП та програми тренінгу «Формування командної взаємодії в процесі психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами» для формування готовності корекційних педагогів закладів для дітей з ООП до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами; можливості використання матеріалів дисертаційного дослідження учасниками психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в межах професійної діяльності, на курсах підвищення кваліфікації 27 корекційних педагогів та інших педагогічних працівників, під час професійної підготовки здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта а також для подальших наукових досліджень.

Наукові праці, які відображають результати дисертації. Результати дисертаційної роботи відображено в 20 наукових працях автора, з них: 5 – у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, зокрема 4 одноосібних; 1 – у наукових виданнях країн ЄС, які включенні в міжнародні наукометричні бази; 14 – публікацій апробаційного характеру.

Наукові праці, які відображають результати дисертації. Результати дисертаційної роботи відображено в 20 наукових працях автора, з них: 5 – у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України;

Відсутність порушення академічної доброчесності. За результатами перевірки дисертаційної роботи та публікацій не виявлено ознак академічного плагіату, елементів фабрикації та фальсифікації.

Загальна оцінка дисертації. Позитивно оцінюючи результати дослідження в цілому, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження і побажання.

1. Доцільно було б у підрозділі 2.2 вказати не лише рівень сформованості кожного компоненту у майбутніх корекційних педагогів та його характеристику, а і його кількісне значення у відсотках.

2. Експериментальна частина дослідження є детальною та громіздкою. В той же час авторкою недостатньо представлений порівняльний аналіз результатів дослідження готовності до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами корекційних педагогів та майбутніх корекційних педагогів відповідно до виділених компонентів.

3. Цікавим було б порівняння результатів дослідження готовності до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами корекційних педагогів різних типів закладів.

4. Варто було б опублікувати методичні рекомендації з описом комплексу психолого-педагогічного забезпечення, спрямованого на формування готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами.

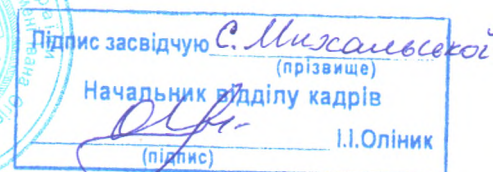
5. У висновках до третього розділу доцільніше було б детальніше представити зміни, які відбулись після формувального етапу дослідження.

6. Дисертація не позбавлена граматичних помилок та стилістичних огріхів.

Однак, вказані зауваження не зменшують загальної позитивної оцінки важливого та перспективного дослідження Косовської Аліни Олексіївни. Авторка продемонструвала уміння аналізувати, систематизувати теоретичний і емпіричний матеріал, робити ґрунтовні та змістовні узагальнення. Рецензоване дисертаційне дослідження є завершеною науковою працею. Публікації автора загалом відповідають змістові дисертації.

Отже, вищевисвітлене дає підстави стверджувати, що дисертація КОСОВСЬКОЇ Аліни Олексіївни на тему: «Формування готовності корекційних педагогів до командної роботи у навчанні дітей з особливими освітніми потребами» відповідає спеціальності 016 Спеціальна освіта та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор, Косовська Аліна Олексіївна, заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Рецензент:
доктор психологічних наук, доцент,
завідувач кафедри
спеціальної та інклюзивної освіти
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огіска

Світлана МИХАЛЬСЬКА